

Wandelroute

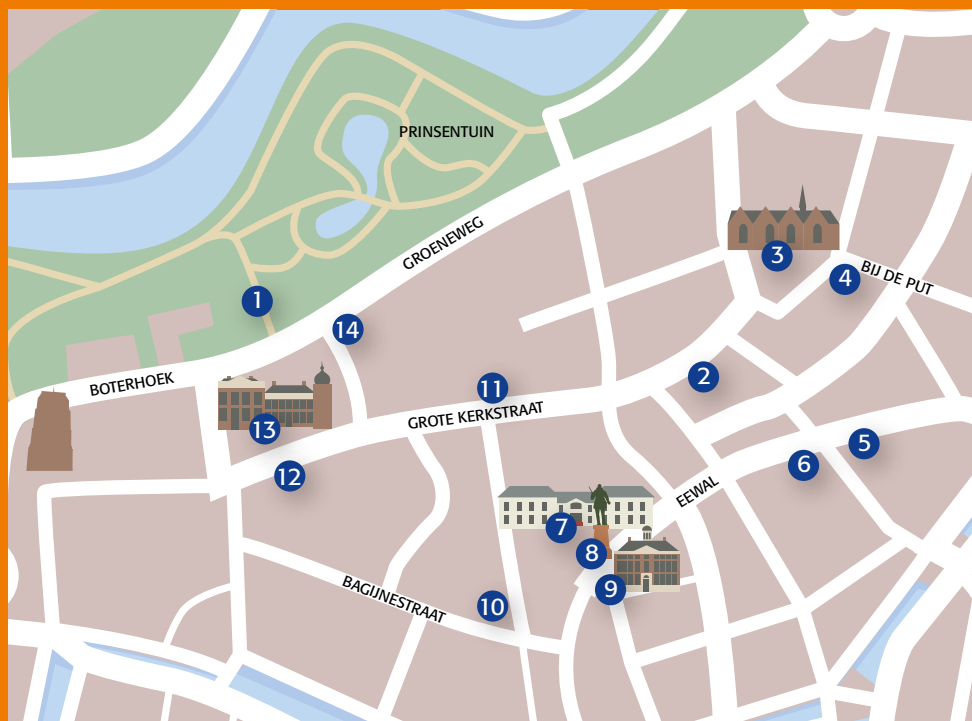

SPOREN VAN DE
NASSAUS EN
DE **ORANJES**
IN LEEUWARDEN

SPOREN VAN DE NASSAUS EN DE ORANJES

Wandelroute

1. Prinsentuin
2. Waalse Kerk, Grote Kerkstraat 222
3. Grote of Jacobijnerkerk, Jacobijnerkerkhof 95
4. Woonhuis Willem van Haren, Bij de Put 15
5. Woonhuis Georg Walcke, Eewal 52
6. Woonhuis Isaac Lamigue, Eewal 66
7. Stadhoudelijk Hof, Hofplein 29
8. Standbeeld Willem Lodewijk, Hofplein
9. Stadhuis, Raadhuisplein 36
10. Westerkerk, Bagijnestraat 59
11. Woonhuis Nicolaas Arnoldi, Grote Kerkstraat 39
12. Rochebrunesteeg, tussen Grote Kerkstraat 10 en 12
13. Prinsessehof, Grote Kerkstraat 9-17
14. Woonhuis Anthony Coulon, Doelestraat 8

Voorzijde omslag. Boven: Groepsportret met van links naar rechts Willem Frederik en Hendrik Casimir I van Nassau-Dietz, Hendrik van Nassau-Siegen en George Frederik van Nassau-Siegen, met bedienden (waarschijnlijk omstreeks 1660 geschilderd door Adriaen Hanneman); Hotel Paleis Het Stadhoudelijk Hof. Beneden: Het Prinsessehof

Leeuwarden was hofstad van 1584 tot 1747 (en zelfs nog enigszins tot 1765 toen prinses Maria Louise overleed). In die periode vervulden de graven van Nassau de functie van stadhouder van Friesland. De Friese stadhouders waren vooral militair actief en hadden weinig bestuurlijke taken, want Friesland werd vanaf 1580 bestuurd door de Staten van Friesland en de Gedeputeerde Staten. Na de moord op Willem van Oranje in 1584, werd Willem Lodewijk tot stadhouder van Friesland benoemd. Zijn neef Maurits werd stadhouder in de meeste andere gewesten. Vanaf dit moment bestond er een Friese en een Hollandse tak van de Oranje-Nassaus.

De Friese stadhouder Johan Willem Friso erfde in 1702 de titel “prins van Oranje”, toen stadhouder-koning Willem III kinderloos gestorven was. Vanaf dat moment was de Hollandse tak van de Nassaus uitgestorven en zette de Friese tak het Huis Oranje-Nassau voort. In 1747 vertrok de toenmalige Friese stadhouder Willem Carel Hendrik Friso naar Den Haag, om als Willem IV erfstadhouder van de hele Republiek der Verenigde Nederlanden te worden. Daarmee kwam er een eind aan Leeuwarden als hofstad. Na Willem IV werd zijn zoon Willem V stadhouder van 1751-1795. Diens zoon Willem I werd in 1813 de eerste koning van het hele Koninkrijk der Nederlanden. Hij is de bet-bet-betovergrootvader van koning Willem-Alexander.

Er zijn in Leeuwarden nog veel sporen te zien van de Nassaus, zoals hun paleizen, hun

Koning Willem-Alexander onthulde op 20 juni 2015 samen met Bearn Bilker, voorzitter van de stichting Nassau en Friesland, een muurschildering ter ere van prinses Maria Louise van Hessen-Kassel

park en hun familiegraf. Deze route gaat ook langs woonhuizen van hofpersoneel en anderen die bij het hof betrokken waren.

1. Prinsentuin

Na de opstand tegen de Spaanse overheersing in 1580 moesten de verdedigingswallen verbeterd worden. In het midden van de noordelijke wal kwam een fors bastion met teruggetrokken flanken tot stand: de Noorderdwinger. De werkzaamheden aan de fortificaties werden volgens de adviezen van stadhouder Willem Lodewijk uitgevoerd. De Noorderdwinger werd in de jaren 1619-1623 vervangen door twee nieuwe, de Wisses- en de Doeledwinger.

Nadat in 1648 de Vrede van Münster gesloten werd en de Tachtigjarige Oorlog ten einde was, verloren de verdedigingswallen van Leeuwarden hun functie. Op

De Prinsentuin op de kaart van Knoop, circa 1760

de Doeledwinger liet stadhouder Willem Frederik toen een tuin aanleggen waar hij zich kon verpozen. De tuin werd omheind en beplant. Aan de westkant kwam een vleugel met een renbaan. Op het uiteinde van het bastion verrees een zomerhuis in de stijl van een adellijk buiten en in de hoek van de dwinger werd een tuinmanswoning gebouwd.

In 1652, toen Willem Frederik met Albertina Agnes van Oranje in het huwelijk trad, werd de Prinsentuin vergroot. In 1691 liet Hendrik Casimir II een orangerie bouwen, waar 's winters de bloemen en planten bewaard konden worden. Later liet hij de Prinsentuin verder uitbreiden met een moes- en keukentuin.

De komst van de Engelse prinses Anna van Hannover, die in 1734 de gemalin werd van Willem Carel Hendrik Friso, was aanleiding om de Prinsentuin totaal anders in te richten. De tuin werd in de geometrische stijl van de Franse tuinen aangelegd, met strakke perken en kort gesnoeide hagen.

De Prinsentuin lag er na het vertrek van de stadhouderlijke familie naar Den Haag in 1747 een tijdlang verlaten bij. Na de Franse tijd werd de tuin op uitdrukkelijk verzoek van koning Willem I opengesteld voor het publiek, te weten "fatsoenlijke lieden". En in 1819 schonk de koning de lusthof aan Leeuwarden, met de wens dat de Prinsentuin tot wandelplaats bestemd zou

De Friese stadhouders

Willem Lodewijk
(1560-1620)
stadhouder van
1584-1620

Ernst Casimir
(1573-1632)
stadhouder van
1620-1632

Hendrik Casimir I
(1612-1640)
stadhouder van
1632-1640

Willem Frederik
(1613-1664)
stadhouder van
1640-1664

Hendrik Casimir II
(1657-1696)
stadhouder van
1664-1696

Johan Willem Friso (1687-1711)
stadhouder van
1696-1711 (en
prins van Oranje)

Willem Carel Hendrik Friso
(1711-1751) stadhouder 1711-
1747 (en prins van Oranje,
vanaf 1747 stadhouder van de
Verenigde Nederlanden)

De gedenksteen in de zijmuur van het HCL

blijven. In 1840 is de Prinsentuin heringericht door tuinarchitect Lucas Roodbaard. Hij gaf de tuin het karakter van een Engelse landschapstuin. In zijn compositie was de toen 150 jaar oude orangerie een van de uitgangspunten van zijn ontwerp. De orangerie is in 1885 afgebroken. Op deze plek staat nu het gebouw van de havenmeester.

In de oostelijke zijmuur van het Historisch Centrum Leeuwarden (HCL), is in 1880 een gedenksteen aangebracht, gewijd aan stadhouder Willem Frederik.

2. Grote Kerkstraat 222, Waalse kerk

De Waalse kerk is in 1659 opgericht voor de Frans sprekende leden van de Hervormde Gemeente. Door de aanwezigheid van de stadhouders met hun hofhouding en het garnizoen was er een aanzienlijk aantal Franstaligen in Leeuwarden. En dat aantal groeide door de toestroom van gevluchte protestantse Walen. Hierdoor ontstond er behoefte aan een kerk waar in het Frans gepreekt werd. De kloosterkapel van het vroegere Sint Catharijneklooster

Interieur Waalse kerk met orgel

werd daartoe omgebouwd tot kerk. Er kwamen gestoelten voor de stadhouderlijke familie. Ook deftige Leeuwarders maakten graag gebruik van de Waalse kerk. Tot 1888 is de Waalse Gemeente in stand gebleven.

Het orgel dat zich in de kerk bevindt, was een geschenk van prinses Anna van Hannover. Haar familiewapen en dat van haar echtgenoot zijn in het front te zien. Het orgel is gebouwd door Johann Michael Schwartzburg. Schwartzburg versierde het orgel rijkelijk met engelen, krijgsattributen en een harp spelende David. In 1740 werd het orgel voor het eerst bespeeld.

3. Jacobijnerkerkhof 95, Grote of Jacobijnerkerk

Rond het jaar 1245 stichtten de dominicaner of jacobijner monniken een klooster en een kerk in Leeuwarden. Na de reformatie in 1580 namen de hervormden bezit van de kerk en werd het klooster afgebroken. In de huidige kosterij zitten nog resten van een oude kloostergang met kruisgewelven.

Het koor van de kerk werd in 1588 aan de eredienst onttrokken en ingericht als grafkelder van de stadhouderlijke familie. Vanaf 1663 hadden de leden van de familie Nassau via het "Oranjeportje" in de zuidoostelijke gevel een eigen ingang naar de grafruimte en hun eigen gestoelte in de kerk. Het kerkorgel in barokstijl werd in 1724-1727 gebouwd door Christiaan Müller uit Amsterdam.

Alle Friese stadhouders, hun gemalinnen en enkele jong gestorven kinderen zijn

De stadhouderlijke graven in de Grote of Jacobijnerkerk

Bovendeel van het Oranjeportje van de Grote of Jacobijnerkerk

in deze kerk begraven. Behalve Henriëtte Amalia van Anhalt-Dessau; zij kreeg in 1726 te Dietz een grafombe.

Prinses Anna van Oranje-Nassau werd als eerste hier ter ruste gelegd. Zij stierf in 1588, slechts zeven maanden nadat zij met Willem Lodewijk, haar neef, in het huwelijk getreden was. Op de grafkelder liet de stadhouder een tombe van zwart marmere plaatsen, met daarop een beeld van de prinses. Toen Willem Lodewijk in 1620 overleed, werd hij volgens zijn wens bij zijn geliefde echtgenote begraven. Tegen de muur van het koor kwam een grafmonument.

In 1640 besloot het stadsbestuur de grafkelder uit te breiden. In dit verhoogde gedeelte kwamen Willem Frederik, zijn vrouw Albertina Agnes en dochtertje Sophia Hedwig te liggen. Bij de dood van Hendrik Casimir II in 1696 bleek de grafruimte alweer te klein geworden. Er werd een bovengrondse grafruimte gebouwd, versierd met gedenktekens en familiewapens en bedekt met een gewelf.

Het laatste lid van de Friese stadhouderlijke familie dat bijgezet werd, was Maria Louise van Hessen-Kassel op 13 juni 1765.

Bij de vestiging van het Franse regiem in 1795 werd de inrichting van de grafruimte door een woedende menigte radicalen

Het bronzen reliëf van beeldhouwer Eric Claus dat herinnert aan het bezoek van Willem van Oranje in 1581. De maker heeft de vergadering met vertegenwoordigers van de Friese staten van bovenaf verbeeld, met de stadhouder aan het hoofd van de tafel.

verwoest. In 1842 werd de kelder opgeknapt en er werden twee nieuwe “vorstelijke” doodskisten getimmerd. In de ene werden de overblijfselen van Maria Louise gelegd. In de andere kwamen de dertien doodshoofden en andere beenderen.

In 1948, ter gelegenheid van het 50-jarig regeringsjubileum van koningin Wilhelmina, werden het koor en de grafruimte gerestaureerd. De toegang tot de kelder kreeg, in hout, dezelfde vorm als de vroegere marmeren tombe van Anna van Oranje, met twee bewaard gebleven wapenstenen erop. Er werden nieuwe wapenborden in het koor opgehangen. Op de noordelijke muur een afbeelding die herinnert aan het kapot geslagen monument voor Willem Lodewijk. Achter hem de wapens van zijn acht overgrootouders. Verschillende kunstenaars ontwierpen de gebrandschilderde ramen. De ramen van Cor Reisma, uit 1948, verbeelden de begrafenis van Willem Frederik, Ernst Casimir die sneuvelt voor Roermond en de verdrinking van Johan Willem Friso bij Moerdijk. Dick Osinga ontwierp in 1963 een vierde raam, in de zuidwand, dat

De lijkstatie van prinses Maria Louise voor de kerk in 1765

betrekking heeft op herrijzend Nederland in 1945 onder het Huis van Oranje. In 1977, als onderdeel van de grootscheepse restauratie van de Grote Kerk in de jaren 1972-'78, werden er ramen toegevoegd die eer bewijzen aan Willem Lodewijk en Maria Louise, ontworpen door Jos de Ridder. Ook is het Oranjepoortje weer in oude glorie hersteld. Het speciale gestoelte van Hendrik Casimir II, de “koningskraak” met zijn karakteristieke vorm en verfijnd snijwerk, kreeg in 1977 zijn oude plaats terug. In 2018 is een reliëf aangebracht dat herinnert aan het bezoek van Willem van Oranje in april 1581.

4. Bij de Put 15, woonhuis Willem van Haren (Vrijmetselaarsloge)

Willem van Haren (1710-1768) kwam uit een familie van dichters en staatslieden die tot de Friese hofadel behoorde. In zijn jeugd was hij bevriend met Willem Carel Hendrik Friso, de latere stadhouder. In 1737 huwde Van Haren met een hofdame van Anna van Hannover. Hij volgde zijn grootvader op als grietman van het Bildt. Door de Friese Staten werd hij in 1740 afgevaardigd naar Den Haag. Later werd hij ambassadeur in Brussel. Hij schreef politiek geëngageerde gedichten, waarin hij onder andere kritiek uitte op het koloniale bewind. Door zijn levenswandel raakte hij maatschappelijk uit de gratie en hij kreeg

daarbij zodanige financiële problemen, dat hij geen uitweg meer zag en met vergif een eind aan zijn leven maakte.

Bij de Put 15 is rond 1560 gebouwd. Vanaf 1927 is het pand in gebruik als vrijmetselaarsloge.

5. Eewal 52, woonhuis Georg Walcke

Dit huis is omstreeks 1620 gebouwd. De voorgevel is geschilderd, waardoor niet goed is te zien dat hij geheel uit natuursteen is opgetrokken. Dat gebeurde in 1745 in opdracht van Georg Walcke, “kleermaker van Sijn Hoogheit den Heere Prince van Orange en Nassau”. Walcke liet hofarchitect Anthony Coulon een ontwerp voor de gevel maken. Op de gevel werd een gekroonde schaar aangebracht, om duidelijk te laten zien dat Walcke voor de prins werkte. In de 19e eeuw verdween alle ornamentwerk van de gevel.

Rond 1780 werd het huis bewoond door de vermaarde professor Petrus Camper (later lid van de Raad van State).

6. Eewal 66, woonhuis Isaac Lamigue

Op de hoek met de Minnemastraat staat het huis waar vanaf 1717 predikant Isaac Lamigue (?-1728) van de Waalse gemeente woonde. Lamigue was de leermeester van

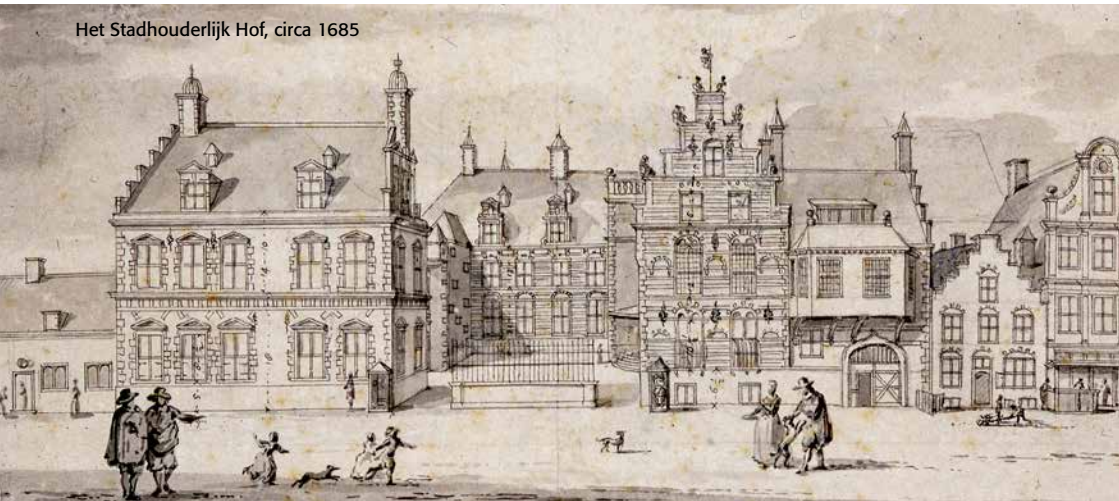
Johan Willem Friso en schreef in 1715 een biografie over deze jong overleden stadhouder. De drukkosten werden betaald door diens schoonvader, landgraaf Karl van Hessen-Kassel.

7. Hofplein 29, Stadhoudelijk Hof (Fletcher Hotel)

De eerste drie jaar van zijn stadhouderschap kon Willem Lodewijk beschikken over een tijdelijk onderkomen aan de Weaze en later in de Grote Kerkstraat. In 1587 kreeg hij een meer passende huisvesting aan het Hofplein (toen nog Eewal). Gedeputeerde Staten kochten daar voor 12.000 gulden een patriciërswooning. In 1603 werd het naastliggende Dekemahuis voor 8.895 gulden erbij getrokken en zo ontstond het voorplein bij het Stadhoudelijk Hof. Op oude prenten zijn nog de renaissanceetrapgevels uit die tijd te zien, met sierbogen en beeldhouwde leeuwen en wapens.

Elke volgende stadhouder liet het Hof voor veel geld verbouwen en verfraaien. Tegen het midden van de 17e eeuw telde het gebouw 37 vertrekken, die blijkbaar rijk versierd waren, want al in 1633 werd melding gemaakt van de aanwezigheid van maar liefst 288 schilderijen. In 1661 werd het “met excessieve kosten” verbeterd en

Het Stadhoudelijk Hof, circa 1685

verfraaid. De stadhouder kreeg 10.000 gulden per jaar voor het onderhoud. Hofarchitect Daniël Marot herschiep in 1709 het middenstuk in barokke Lodewijk XIV-stijl. Uit die tijd resteren de hoge trappenhal en de Nassauzaal met authentieke betimmering. In 1734 verrees in de tuin een vleugel met balzaal, hofkapel, apotheek en badkamer; dit alles ten behoeve van prinses Anna van Hannover, dochter van de Engelse koning George II, met wie Willem Carel Hendrik Friso in het huwelijk trad. De bruid was gewend aan het rijke Engelse hofleven en het Hof werd aan haar wensen aangepast.

De Friese stadhouders woonden tot 1747 in dit paleis. Daarna, toen Willem Carel Hendrik Friso met zijn hele hofhouding van 120 personen vertrokken was naar Den Haag om stadhouder van alle Nederlandse gewesten te worden, werd het Hof nog slechts gebruikt als logeeraadres voor de stadhouderlijke, later de koninklijke familie. In de Franse tijd had het gebouw

De Nassauzaal met portretten in het Stadhoudelijk Hof

In 1664 komt Willem Frederik in het Stadhoudelijk Hof te overlijden ten gevolge van een ongeluk met zijn pistool

verschillende tijdelijke functies. Veel van de inventaris is toen vernield of openbaar verkocht, maar de Nassau-portretten, geschilderd door Louis Volders, konden worden gered.

De laatste ingrijpende verbouwing was in 1881. Lange tijd diende het Hof als ambts-woning van de commissaris des konings c.q. der koningin. In 1971 kocht de gemeente het pand van het rijk en werden een trouwzaal en kantoor-ruimten voor ambtenaren ingericht. In 1973 kregen ook de wethouders hun werkkamer

in het Hof. Sinds 1996 is het Hof een hotel. De waardevolle cultuur-historische elementen zijn bij de inrichting zoveel mogelijk geïntegreerd. Achter het hotel ligt een tuin, waarin nog twee 18e-eeuwse tuinvazen herinneren aan de tijd van de stadhouders. Sinds 2017 heet het pad achter deze tuin het “Anna van Hannoverlaantje”.

8. Hofplein, standbeeld Willem Lodewijk, “Us Heit”

Het standbeeld van Willem Lodewijk is gemaakt door de kunstenaar Bart van Hove, de sokkel door W.B.G. Molkenboer. De VVV gaf, mede op initiatief van koningin Wilhelmina, opdracht om dit beeld op te richten (het eerste standbeeld in Leeuwarden). De gestalte van Willem Lodewijk is gefatteerd; in werkelijkheid had hij een bochel en een gedrongen gestalte. Het beeld werd op 17 september 1906 onthuld door de koningin. “Us Heit” (onze vader), de bijnaam voor Willem Lodewijk, kwam waarschijnlijk pas in de 19e eeuw in zwang.

De Oranjezaal met vorstelijke portretten in het stadhuis

9. Raadhuisplein 36, Stadhuis

De driejarige prins van Oranje-Nassau Willem Carel Hendrik Friso legde in 1715 de eerste steen van het stadhuis, dat door stadstimmerman Claes Bockes Balck gebouwd werd op de keldergewelven van de Auckamastins. Het stadhuis, gebouwd in classicistische barokstijl, is net iets hoger dan het Stadhouders Hof. Tegen de achtergevel van het stadhuis bouwde Jan Noteboom in 1760 een nieuwe raadszaal met pronkgevel. Het symmetrische interieur van deze zaal is door verschillende Leeuwarder ambachtslieden en kunstenaars verfraaid. Ook hangen hier portretten van de staatshoofden vanaf 1815. Het stadhuis is in 2005 geheel gerestaureerd. De oude raadszaal werd toen "Oranjezaal", voor representatief gebruik. In de nieuwe ontvangsthuis is op het plafond een portret van Willem Lodewijk afgebeeld.

Naast het stadhuis stond de Hoofdwacht. Dit wachtgebouw was het onderkomen van de vorstelijke garde. Van de oorspronkelijke

Ceremoniële stoel bestemd voor ontvangst van de stadhouder in het stadhuis, 1724

Hoofdwacht uit 1688 is niet veel over. De bovenste verdieping is in 2005 ingericht als nieuwe raadszaal.

Tegenover het stadhuis staat de Wilhelminaboom met monumentaal hek uit 1898.

10. Bagijnestraat 59, Westerkerk

Het gebouw was tot de reformatie van 1580 de kloosterkapel van de Grauwe Bagijnen. Na de hervorming kwamen de kloostergebouwen in handen van het stadsbestuur en had de kapel wisselende functies. De Hervormde Gemeente richtte de kerk in 1637 opnieuw in. In 1681 werd een tweede schip aan de noordkant gebouwd. Er werden speciale gestoelten aangebracht voor bestuurders. Ook voor Henriëtte Amalia, de echtgenote van Hendrik Casimir II, werd er in 1694 een eigen gestoelte geplaatst. Voor de stadhouderlijke familie was de Westerkerk vanuit het Hof gemakkelijk te bereiken via de achtertuin. Bij de verbouwing van de kerk in 1845 is het oude meubilair opgeruimd, met uitzondering van het fraaie snijwerk van het stadhouderlijk gestoelte.

11. Grote Kerkstraat 39, woonhuis Nicolaas Arnoldi (bestuurshuis Sint Anthony Gasthuis)

Nicolaas Arnoldi (1696-1777) was burgemeester van Leeuwarden en na het vertrek van de stadhouder in 1747 tevens zaakwaarnemer van de Friese Nassaus. In die hoedanigheid onderhield hij een intensieve correspondentie met Willem IV, Anna van Hannover en hun dochter prinses Carolina. Hij schreef over algemene zaken, maar ook over politieke kwesties. Het patriotisme kwam

op in die tijd en Arnoldi, als overtuigd orangist, probeerde zijn invloed aan te wenden om de Nassaus aan de macht te houden.

Het Sint Anthony Gasthuis kocht het huis in 1857 van de erven Arnoldi.

12. Rochebrunesteeg, tussen Grote Kerkstraat 10 en 12

Deze steeg is genoemd naar Henri Martin Brunet de Rochebrune (1697-1732), kapitein van het lijfregiment van de stadhouder, die enkele jaren in Grote Kerkstraat 10 heeft gewoond.

In dit huis woonde later Valentius Slothouwer (1738-1822), sinds 1764 rector van de Latijnse School. Toen aan het eind van de 18e eeuw de patriotten de macht overnamen, weigerde Slothouwer zijn trouw aan de Oranjes af te zweren. De rector werd de Latijnse school uitgezet, maar dit had desastreuze gevolgen voor de school: van de 43 leerlingen bleven er slechts zeven over. Veel leerlingen kozen voor onderricht bij Slothouwer thuis. Tien van zijn leerlingen brachten het tot hoogleraar.

Ter plaatse van Grote Kerkstraat 12 stond tot circa 1800 een huis “de Oude Hof” genaamd. Hier woonden de prinsessen Albertina Agnes (sinds 1679) en Henriëtte Amalia van Anhalt-Dessau (sinds 1707). Later woonden er leden van de hofhouding van prinses Maria Louise.

13. Grote Kerkstraat 9-17, Princessehof (Keramiekmuseum Het Princessehof)

Het Princessehof werd vanaf 1731 bewoond door prinses Maria Louise van Hessen-Kassel, oftewel “Marijke Meu” zoals haar koosnaam luidde bij de inwoners van Leeuwarden. Zij was in 1709 gehuwd met stadhouder Johan Willem Friso, die al in 1711 overleed. Toen haar zoon Willem Carel Hendrik Friso in 1731

stadhouder werd, en haar taak als regentes erop zat, verhuisde Maria Louise van het Stadhouderlijk Hof naar haar eigen paleis in de Grote Kerkstraat. De weduwe bleef hier tot haar dood in 1765 wonen.

Maria Louise had in de Grote Kerkstraat drie panden aangekocht, die zij door hofarchitect Anthony Coulon tot een geheel liet verbouwen. Coulon paste daarbij de stijl van de Franse paleisbouw toe: een U-vormig paleis met een naar achteren staand hoofdgebouw en twee vleugels die samen een voorplein vormen, door een hek van de straat gescheiden. Het middegebouw (nr.11) is van oorsprong een patriciërswooning uit de 17e eeuw. Coulon verhoogde de gevel met een halfverdieping. Het 16e eeuwse Camminghahuis met de hoektoren vormt de rechtervleugel (nr.13). Onder het huis bevinden zich nog een oude stinskelder met gewelfconstructie en een laat-gotische trap. Stadhouder Willem Lodewijk heeft hier ook korte tijd gewoond, voordat hij het Hof kon betrekken.

De prinses liet ook het interieur verfraaien. In het hoofdgebouw waren op de benedenverdieping zes zalen. De barokke eet- en muziekkamer, met het goudleerbehang, de portretten en het vele porselein uit de paleistijd, is nog geheel intact en open voor publiek.

In latere tijd werden de panden apart

De eetkamer van Maria Louise van Hessen-Kassel in Keramiekmuseum Het Princessehof

De wapens aan de gevel van de voormalige stadhoudelijke stallen in Grote Kerkstraat 15-17

bewoond. De beroemde graficus M.C. Escher is in 1898 in het middelste huis geboren. De gemeente Leeuwarden kocht het complex als onderkomen voor de collectie oosters aardewerk van de Leeuwarder notaris Nanne Ottema. Hieruit is in 1970 het keramiekmuseum ontstaan.

Hendrik Casimir II liet in 1680 ter plaatse van Grote Kerkstraat 15-17 de stadhoudelijke stallen met een manege bouwen. Tientallen paarden en vele koetsen hadden hier onderdak. Toen de laatste stadhouder in 1747 uit Leeuwarden vertrokken was, bleven de stallen en de manege in gebruik bij prinses Maria Louise. Na haar dood werden ze door hoge officieren gebruikt. In 1854 werd de gemeente Leeuwarden eigenaar van het complex, dat daarna vele bestemmingen gehad heeft en vaak verbouwd is. Het in 1795 blind gekapte wapenschild is in 1990 weer voorzien van het wapen van Nassau. Sinds 2002 maakt het gebouw deel uit van het museum.

14. Doelestraat 8, woonhuis Anthony Coulon (Fryske Akademy)

Anthony Coulon (1682-1753) was de hofarchitect van Maria Louise. Hij bouwde

De gang van het Coulonhûs

voor haar in 1731 het stadspaleis Het Princessehof. Coulon introduceerde de Louis XIV-stijl in Friesland; hij was een leerling van een andere bekende hofarchitect, Daniël Marot. Het weelderige pand in de Doelestraat bouwde Coulon in 1713 voor zichzelf en zijn gezin. Hun portretten hangen nog steeds in de stijlkamer. Hier zijn ook een fraai beschilderd plafond en de oorspronkelijke schouw bewaard gebleven. Zeer bijzonder is de stucversiering in de gang. De entreepartij en de vensters zijn in de 19e eeuw aangepast. De grafzerk van Coulon, die ooit op zijn graf in de Westerkerk lag, is tegen de tuingevel geplaatst.

HISTORISCH CENTRUM |
LEEUWARDEN

Gemeente Leeuwarden